

■ Επειτα από μισό αιώνα (συνυπολογίζοντας την ΕΟΚ), η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται σε κρίσιμο σταυροδρόμι. Ένας διάχυτος σκεπτικισμός πλανιέται πάνω από τη Γηραιά Ηπειρο. Πόσο μπορεί να προχωρήσει η ολοκλήρωση της Ε.Ε. όταν φέρ' ειπείν τα κράτη-μέλη δεν μπορούν να συμφωνήσουν για βασικά ζητήματα που αφορούν τη γειτονιά τους, όπως η στάση τους ως προς την ανεξαρτησία του Κοσόβου; Όταν είναι διχασμένα ως προς τη σχέση που πρέπει να έχουν με τις ΗΠΑ; Όταν οι λαοί τους απορρίπτουν τη Συνταγματική Συνθήκη;

■ «Δεν πρόκειται για απλή κρίση, όπως μερικοί ισχυρίζονται, αλλά για μια βαθιά απαξίωση της ευρωπαϊκής ιδέας. Αμφισβητούνται πλέον βασικές παράμετροι της ολοκλήρωσης και απαιτείται ο προβληματισμός να πάει σε βάθος ώστε να δοθούν απαντήσεις σε βασικά ερωτήματα, για την ανάγκη ή μη της ενοποίησης, για τη μορφή της ενοποιητικής διαδικασίας, για την έκταση και το βάθος της, για την ταυτότητα, τέλος, της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Αυτά γράφει ο πρέσβης επί τιμή Κωνσταντίνος Λυμπερόπουλος στο βιβλίο του «Ευρώπη ασθμαίνουσα. Η μεγάλη κρίση και το μέλλον της Ευρώπης» (εκδόσεις Παπαζήση).

■ Στο δοκίμιό του αναλύει τις συνέπειες της απόρριψης της Συνταγματικής Συνθήκης και την υποχώρηση του ευρωπαϊκού οράματος κι επισημαίνει τα βαθύτερα αίτια αυτής της εξέλιξης. Ακόμη, διερευνά τις σημερινές της προκλήσεις -πώς η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση υπονομεύει το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο, την ανάγκη ανάκαμψης της ευρωπαϊκής οικονομίας και την ενσωμάτωση των νέων χωρών.

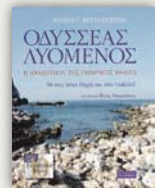
■ Τέλος, εξετάζει τρία σενάρια για το μέλλον. Σύμφωνα με το πρώτο, δεν αναλαμβάνονται σημαντικές πρωτοβουλίες και η κατάσταση οδηγείται σε τέλμα και τελικά αποδόμηση της πορείας ενοποίησης. Κατά το δεύτερο, δημιουργούνται νέες βάσεις, αποδεκτές κι από τα 27 κράτη, ενώ, κατά το τρίτο, συγκροτείται ένας σκληρός πυρήνας χωρών που συμφωνούν μεταξύ τους να προχωρήσουν μπροστά, αφήνοντας πίσω όσες ή δεν μπορούν να ακολουθήσουν.

■ Ο συγγραφέας, δηλώνει πιστός στο ευρωπαϊκό όραμα, το οποίο διαβλέπει να μπορεί να πραγματοποιηθεί πλέον στη βάση μόνο του τρίτου σεναρίου: «**Η αναδόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξυπαρχής πάνω σε νέες βάσεις δεν είναι παρά μια τελευταία προσπάθεια διάσωσης από το οριστικό ναυάγιο...**

Μια τέτοια προσπάθεια δεν μπορεί παρά να έχει ως φορέα μια μικρή ομάδα χωρών που θα το επιχειρήσουν στη βάση των ενισχυμένων συνεργασιών που προβλέπονται από τις Συνθήκες».

Η συνάντηση τριών ανήσυχων ανθρώπων γίνεται η αιτία για αμφισβήτηση της ταύτισης μεταξύ πραγματικής και ομηρικής Ιθάκης

Νέες στάσεις στο ταξίδι του Οδυσσέα

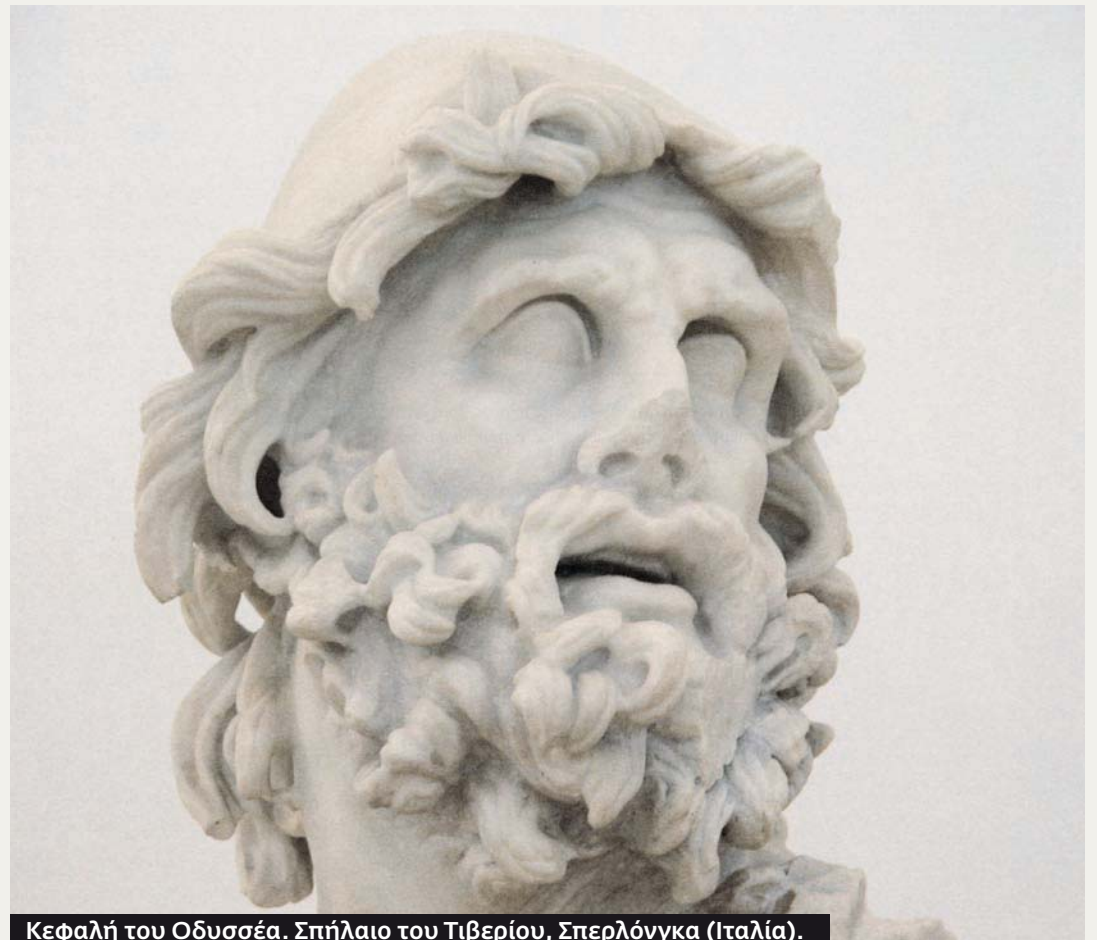
Οδυσσέας Λυόμενος

Η αναζήτηση της ομηρικής Ιθάκης
ROBERT BITTLESTONE
ΜΙΤΦΡ. ΗΛΙΑΣ ΤΟΥΜΑΣΑΤΟΣ
ΣΕΛ. 615, ΤΙΜΗ €49,20

Της ΙΩΑΝΝΑΣ ΣΙΤΑΡΙΔΟΥ

Τι μπορεί να προκύψει από τη σύμπραξη ενός δαιμόνιου επιχειρηματία, ενός καθηγητή αρχαιοελληνικής γραμματείας και αντεπιστέλλοντος εταίρου της ελληνικής Ακαδημίας και ενός καθηγητή στρατογραφίας; Αυτός ο ασυνήθιστος συνδυασμός -τουλάχιστον για τα ακαδημαϊκά δεδομένα- οδηγεί ούτε λίγο ούτε πολύ στην αναθεώρηση της Ιστορίας και την επαναχάρση του χάρτη. Ο «Οδυσσέας Λυόμενος: Η αναζήτηση της Ομηρικής Ιθάκης» (για περισσότερες πληροφορίες στον ιστότοπο: <http://www.odysseus-lyomenos.org/>) των Robert Bittlestone, James Diggle και John Underhill υποστηρίζει ότι η σημερινή Ιθάκη δεν είναι η ομηρική Ιθάκη. Αντιθέτως, η Ιθάκη της Οδύσειας, υποστηρίζουν οι συγγραφείς, αντιστοιχεί σε τμήμα της σημερινής Κεφαλλονιάς, και συγκεκριμένα στη χερσόνησο της Παλλικής, η οποία εικάζεται ότι ήταν κάποτε διαχωρισμένη από την υπόλοιπη Κεφαλλονιά με ένα στενό υδάτινο κανάλι που λόγω της έντονης σεισμικής δράσης της περιοχής επιχωματώθηκε με κατολισθήσεις.

Αυτό που ώθησε τους συγγραφείς να αμφισβητήσουν την ταύτιση της ομηρικής με τη σημερινή Ιθάκη είναι κάποιιο γρίφοι, όπως οι παρακάτω: α) Γιατί τα γεωγραφικά δεδομένα της σημερινής Ιθάκης δεν ανταποκρίνονται στην ομηρική περιγραφή της; Συγκεκριμένα, γιατί οι στίχοι 19-26 της Οδύσειας αναφέρουν ότι η Ιθάκη είναι «χθαμαλή», δηλ. χαμηλή, μακρύτερα από τη στεριά και αντικρίζει τη Δύση, ενώ τα χαρακτηριστικά αυτά δεν ανταποκρίνονται στη σημερινή

Κεφαλή του Οδυσσέα. Σπήλαιο του Τιβερίου, Σπερλόνγκα (Ιταλία).

γεωγραφική θέση και το χαρακτήρα της Ιθάκης; β) Ποιες είναι οι μυστηριώδεις νήσοι «Δουλίχον» και «Σάμη» οι οποίες επίσης αναφέρονται στους συγκεκριμένους στίχους και οι οποίες σήμερα δεν υπάρχουν στο χάρτη; γ) Γιατί στην Ιλιάδα (στίχοι Β 631-2) οι κάτοικοι της Ιθάκης αναφέρονται ως Κεφαλλονίτες; δ) Γιατί η ονομασία της Ιθάκης πέφτει σε αχρηστία έκτοτε και επανεμφανίζεται στις γραπτές πηγές μόλις το 18ο αιώνα; Τα ερωτήματα είναι καιρία, εύλογα και συναρπαστικά, αν και σήμερα εύκολα θα μπορούσε κανείς να τα προσπεράσει μπροστά στον καταιγισμό βιβλίων που ανασκαλεύουν ξεχασμένους μύθους, έγγραφα, κώδικες κ.ο.κ.

Ο «Οδυσσέας Λυόμενος» όμως σε καμία περίπτωση δεν συνιστά ένα ακόμη ανάγνωσμα του τύπου «Κώδικας Da Vinci» -παρόλο που επίσης πραγματεύεται έναν από τους γοητευτικούς μύθους-αινίγματα που διαχρονικά εξάπτουν τη

φαντασία (αυτόν της αναζήτησης της ομηρικής Ιθάκης)-αφού φυσικά δεν είναι μυθιστόρημα, αντιθέτως πρόκειται για την εξιστόρηση της διανοητικής περιπέτειας τριών Βρετανών οι οποίοι προσπαθούν (ο καθένας από τη σκοπιά του: ο James Diggle στη φιλολογική και ο John Underhill στη γεωλογική τεκμηρίωση, με απόλυτο εννοχρηστωτή και εμπνευστή τον Robert Bittlestone), ακολουθώντας επιστημονικό τρόπο διερεύνησης (υπόθεση, πείραμα, διάψευση/επιβεβαίωση, απόδειξη), να απαντήσουν στα παραπάνω ερωτήματα. Πέραν της ψευδοεπιστημονικής ή απλώς ρομαντικής παγίδας στην οποία θα μπορούσε να είχε υποπέσει το όλο εγχείρημα, ο «Οδυσσέας Λυόμενος» όχι μόνο δείχνει το δρόμο για το πώς να προσεγγίζουμε τα «αινίγματα» αλλά αντιμετωπίζει πολύ εύστοχα και τον αντίλογο ο οποίος εγείρεται συχνά σε φιλολογικό επίπεδο και κυρίως έχει να κάνει α) με το ότι η Οδύσεια και η Ιλιάδα είναι προϊόντα της φαντασίας και ως εκ τούτου δεν εξιστορούν πραγματι-

κά γεγονότα και κατ' επέκταση οι περιγραφές δεν χρειάζεται να είναι ακριβείς, β) με τις διαφορετικές μεταφραστικές προσεγγίσεις των εν λόγω χωρίων, όπως αυτές του Μαρωνίτη και του Σιδέρη οι οποίες αποδίδουν τη γεωγραφική θέση της Ιθάκης ως νοτιότερη («Πιο κάτω απ' όλα, χαμηλό το Θιάκι, στου πελάγου τα δυτικά», σε μετάφραση του Σιδέρη) και όχι ως δυτικότερη των υπόλοιπων νησιών. Συναρπαστικά γραμμένο, επιστημονικά έγκυρο, προκλητικό αλλά καθόλου προβοκατόρικο, το βιβλίο τελικά δείχνει ότι η αναζήτηση της Ιθάκης συνεχίζεται.

Η **Ιωάννα Σιταρίδου** είναι λέκτορας Ρωμανικής Γλωσσολογίας, διευθύντρια σπουδών στη Γλωσσολογία στο Πανεπιστήμιο του Cambridge.

■ Την Παρασκευή 14 Μαρτίου, στις 19.00, στο Μουσείο Μπενάκη, θα συζητήσουν με το κοινό οι συγγραφείς του βιβλίου, Robert Bittlestone και James Diggle.